

mlekarstva kroz pojačan interes gradova i sreskih odbora, Narodna banka nije mogla u ovoj godini dati svima investitorima traženi zajam. Zato je Institut za mlekarstvo u ovoj situaciji kreditiranja uzeo na sebe brigu da obezbedi prvenstveno investiciona sredstva onim investitorima iz t. zv. »namenskih kredita«, koji izvršavaju međunarodne obaveze naše zemlje.

Zbog toga će ostali investitori morati pričekati raspodelu investicionog zajma na sledeći konkurs ili tražiti zajam kod lokalnih organa, ili iduće godine.

Ovakav način osiguranja zajma investitorima traži stalno praćenje privrednih propisa i više veze i života sa privrednim ili društvenim organima — radnih kolektiva mlekarskih pogona. To se vidi i iz toga, što na primer Županja uopšte nije ove godine podnela tehnički i ekonomski elaborat za investicioni zajam iako sabirališta stoje u raznim fazama izgradnje nezavršene. Treba se pitati kako oni misle završiti, dok im se pomoć od UNICEFa stalno pruža, kako se to vidi i u četvrtom programu.

VIJESTI

RAZGOVOR S PROIZVOĐAČIMA I SABIRAČIMA MLIJEKA

Gradska mljekara Zagreb održala je 7. travnja 1954. sastanak s proizvođačima mlijeka u Dugom Selu. Poslovođa sabirališta u Dugom Selu drug Vuković Petar uvelike je pridonio, da su ovom sastanku prisustvovali gotovo svi proizvođači mlijeka u Dugom Selu (njih oko 100) i da je sastanak potpunoma uspio. Šef laboratorija Gradske mljekare Zagreb održao je predavanje o pravilnom rukovanju mlijekom i o faktorima, koji utječu na sastav i količinu mlijeka.

Nakon predavanja razvila se živa diskusija, u kojoj su sudjelovali: Lisičar Slavko, Potočki Josip, Svetec Draga, Krapec Bara, laborant sabirališta Pađen Milan, Potočki Zora, Švegovec Josip i ostali. U diskusiji su postavljena takova pitanja, iz kojih se dalo razabrati, da ovdje proizvođači mlijeka poznaju osnovne principe mljekarstva, a u tome im je, prema njihovom pričanju, dosta pomoglo »Mljekarstvo«. Ističem, da proizvođači mlijeka Dugog Sela predaju mlijeko dobrog sastava i dobre kvalitete i nikome ne pada ni na pamet, da ga patvori. Priznanje treba odati ne samo proizvođačima mlijeka nego i osoblju tamošnjeg sabirališta. Svi žele da se ovakovi sastanci na području njihova kotara nastave.

Sastanak sa sabiračima mlijeka na sabirnoj stanici Sv. Ivan Zelina bio je isto tako važan. Sastanku su prisustvovali gotovo svi sabirači s područja toga kotara, a zasluga je to i poslovođe Balen Nikole, koji ih je upozoravao na važnost sastanka.

Stručnjak Gradske mljekare Zagreb održao je tom prilikom predavanje o pravilnoj manipulaciji mlijekom i o ostalim faktorima koji utječu na kvalitetu mlijeka. U živoj diskusiji nakon predavanja sudjelovala je većina sabirača, koji su iznosili svoja iskustva iz rada s proizvođačima i upozoravali na nedostatke i nepravilnosti, koje ometaju njihov rad i pravilno rukovanje mlijekom. Na završetku sastanka osoblje sabirališta izrazilo je želju, da se ovakovi sastanci i u buduće održavaju, a uprava Gradske mljekare nastojat će, da njihovu želju što prije ispuni.

Gl.—Mi.

Molimo predplatnike lista »Mljekarstvo«, koji nisu dosad podmirili svoja dugovanja, da to odmah učine!

PROBLEM IZVOZA SIRA U ŠVICARSKOJ

Prema podacima švicarskog seljačkog sekretarijata (Schweizerisches Bauernsekretariat) bruto dohodak švicarske poljoprivrede god. 1952. iznosio je 2.400 mil. franaka. Na proizvedeno mlijeko otpalo je 813 mil. franaka ili otprilike 1/3. Godišnja proizvodnja mlijeka iznosi oko 27 mil. q. Otprilike 1/3 mlijeka u prometu, naime preko 6 mil. q, prerađuje se u sir. Godišnja proizvodnja sira iznosi 5.100—5.600 vagona. Nakon podmirjenja potreba na unutrašnjem tržištu preostaje za izvoz 2.000 vagona. God. 1952. izvoz sira, izražen u mlijeku, iznosio je 12,4% od ukupnog mlijeka u prometu ili 8,7% od ukupne proizvodnje mlijeka. Izvoz ostalih mliječnih proizvoda (mliječne konzerve) iznosio je 0,5 odnosno 0,3%.

Izvoz sira ima veliku gospodarsku važnost za švicarsko mljekarstvo. O njemu zavisi, kako će se mlijeko iskoristiti, a u prvome redu cijena mlijeku. Izvoz sira predstavlja do stanovište mjere višak mlijeka, koji se u zemlji ne može potpuno iskoristiti, a prodaje se inozemstvu. Staro je pravilo, da višak nekog proizvoda diktira cijenu, i to ne samo višku, nego i cijeloj proizvodnji. Iz toga proizlazi, da izvoz sira igra važnu ulogu u visini cijene za mlijeko.

Sir — maslac. Smatra se, da bi se u Švicarskoj višak mlijeka mogao smanjiti ili bi ga uopće nestalo, kad bi se ograničio uvoz maslaca. Ovako rješenje naišlo bi na poteškoće, kada bi proizvodnja mlijeka toliko porasla, da bi ga ostalo suviše i onda, kad bi se preradom podmirila domaća potreba maslaca. Da se poveća proizvodnja maslaca u granicama domaće potrebe, a da se smanji izvoz sira, za kratko vrijeme pala bi i cijena mlijeku. Zasad se izvozom prvorazrednog sira najbolje iskorističuje mlijeko i podržava mu se cijena. Dok se sir može uz dobre cijene plasirati na inozemnom tržištu, u interesu je švicarskog mljekarstva, da se daje prednost proizvodnji sira na štetu proizvodnje maslaca. Zato treba sačuvati sadašnje tržište. Stalno plasiranje švicarskog sira važna je osnova, da mu se sačuva i proširi tržište, a i dobar glas.

Uvozna politika. Za donekle siguran izvoz sira preduvjet je liberalna i stabilna uvozna politika zemalja. Uvoz švicarskog sira u najvažnije zemlje, osim Francuske, nije više ograničen s obzirom na količinu i vrijednost. Ipak, razne zemlje otežavaju uvoz povećavajući carinu. Trgovačke političke mjere mogu dovesti do promjena na bolje ili gore, kako se to desilo i sa USA god. 1951-52. Ova nesigurnost izvoza sprečava i otežava perspektivno planiranje izvoza švicarskog sira u okviru OECA (Organizacije za evropsku privrednu suradnju). Sir pripada t. zv. Liste commune t. j. među artikle, za koje je uvoz slobodan. Članice spomenute organizacije moraju dopustiti, da se slobodno uvozi. Švicarska drži se ove obveze, a cijeli je niz ostalih evropskih država prekršuje. U posljednje vrijeme povećao se u Švicarskoj uvoz sireva, u prvome redu onih jeftinih tilzitskog tipa. Ovo izaziva nemir na domaćem tržištu i prijeti, da će cijena domaćem siru pasti. Pod režimom slobodnog uvoza, a s obzirom na izvozne interese, bit će teško poduzeti djelotvorne mjere za zaštitu domaćeg tržišta. Budu li se krmiva i mliječni proizvodi konkurencije uvozili kao dosad, morat će doskora i Švicarska izdati zakonske propise o zaštiti mljekarstva na domaćem tržištu.

Utjecaj svjetskog tržišta. Osim trgovačke politike pojedinih uvoznih zemalja igra kod uvoza značajnu ulogu opće stanje međunarodnog tržišta mlijekom. Svjetska tržna cijena ravna se po zakonu ponude i potražnje. Ponuda zavisi o uvjetima proizvodnje u pojedinim zemljama. Naročito su važni klimatski faktori, a s time u vezi opskrba stoke krmom. Nesigurni proizvodni faktori uvjetovani prirodom djeluju u zemljama konkurencije ponajviše jednako ili u najmanju ruku na sličan način, a prije svega u isto vrijeme. Radi toga u zemljama s razvijenim mljekarstvom može istodobno doći do maksimalne proizvodnje, a to se očituje i na međunarodnom tržištu. Preko međunarodnog tržišta dolazi do kolebanja u vlastitoj proizvodnji, a u jačoj mjeri očituje se to u zemljama konkurencije.

Teškoće kod upravljanja proizvodnjom. Upravljanje proizvodnjom sira, što je u skrajnoj mjeri zadaća Centralnog saveza u Švicarskoj, ima svrhu, da prilagođuje količinu i kakvoću sira i tako po mogućnosti spriječi, da se cijene prema predvidljivim tržišnim prilikama ne promijene. Ovaj odgovorni zadatak teško je riješiti, jer valja računati s nepoznatim faktorima, koji su izvrgnuti trajnom kolebanju, a leže po-

najviše izvan utjecajne sfere organizacije. Mjere za upravljanje proizvodnjom sira moraju se unaprijed odrediti za 5—6 mjeseci. Procijeniti buduće tržišne prilike teška je stvar. Još donekle moguće je procijeniti, kako će se razvijati ponuda i potražnja, ali je potpuno isključeno predviđjeti, kakva će biti uvozna politika raznih zemalja. I u proizvodnji mlijeka može doći do iznenađenja. Uvjeti rasta, t. j. proizvodnje krmnog bilja, mogu varirati, pa to može djelovati i na proizvodnju sira. Otežavajuća je okolnost, da se sir može čuvati samo ograničeno vrijeme, pa proizvođač ne može čekati do povoljne prilike za prodaju. Osim toga može se samo do stanovite mjere utjecati na kvalitet proizvedenog sira. Prvoklasni sirevi i pored velike ponude rijetko nailaze na tržišne poteškoće, ali roba, koja ne zadovoljava, pravi je balast za tržište. Viši na tržištu potječu ponajviše od pošiljaka sira loše kvalitete. Industrija topljenog sira donekle može to preraditi, ali prema potražnji tržišta može primiti na preradu sad veće, sad manje količine robe.

Cijena zavisi o kvaliteti.

u Parizu je za 40% švicarski ementalac skuplji od francuskog Est Centre, a
60% skuplji od francuskog grijera stranog porijekla;
u Milanu je za 29% skuplji od algajskog ementalca,
36% skuplji od finskog ementalca A kvalitete,
u New-Yorku je za 40% skuplji od finskog ementalca A kvalitete,
43% skuplji od danskog ementalca A kvalitete,
62% skuplji od ementalca iz Wisconsin A kvalitete.

Švicarska je mala zemlja s različitim prirodnim faktorima. Njezina poljoprivredna proizvodnja odvija se u teškim prirodnim uvjetima. To je razlog, zašto je mlijeko u Švicarskoj, a prema tome i cijena siru djelomično znatno veća, nego u zemljama konkurencije. Zato proizvođač mlijeka mora nastojati, da smanji proizvodne troškove. Ali i tu ima granica, pa se može desiti, da su cijene na svjetskom tržištu zbog konkurencije i ispod proizvodnih troškova. Švicarski sir može se oprijeti konkurenciji samo kvalitetom, kojom stječe svjetski glas. Odgovarajući tržišni red za sir mora pripomoći općem nastojanju, da se stvori takav kvalitet sira, sposoban za tržište, koji će postići veću cijenu. Švicarsko sirarsko udruženje (Schweizerische Käseunion A. G.) jest organizacija, preko koje se mogu polučiti i održavati najviše cijene siru i koja može jamčiti, da će postići takovu cijenu, koja će podmiriti proizvodne troškove za mlijeko. Sirarsko udruženje kontrolira izvoz i brine se, da se proizvođači drže propisa o kvaliteti i cijeni. Proizvodnja sira je uvijek podvrgnuta iznenađenjima, jer je to proizvod vrenja mikroorganizama. Ne mogu se uvijek ispuniti zahtjevi s obzirom na težinu, oblik, sirno tijesto, rupičavost i zrenje. Još nema pouzdane metode, da se ustanovi sposobnost mlijeka za sirenje. U raznim područjima čine se pokusi, da se mlijeko za sir plaća prema kvaliteti. Razlika u cijeni, koja se temelji na kvaliteti mlijeka, najdjelotvornije je sredstvo, da se poboljša kvaliteta sira. Najviše nade, da će kvaliteta sira biti povoljna, ima tamo, gdje se proizvođači drže propisa o dobavi mlijeka. Iskustvo je pokazalo, ako se znatno poveća proizvodnja mlijeka i proširi proizvodnja sira, tada ima i veći postotak drugorazrednih sireva. Time nastaje i opasnost, da će cijena pasti. Neprirodno povećana proizvodnja mlijeka ima za posljedicu, da mu se sposobnost za sirenje smanjuje, a to nepovoljno djeluje na kvalitet proizvedenog sira. U ovom je slučaju količina neprijatelj kvalitete. Nepovoljno je za proizvodnju sira, ako se za muznu stoku ne osigurava potrebna krma u vlastitom gospodarstvu. Poratne godine su pokazale, da je kvalitet sireva bio najslabiji onda, kada se u Švicarsku uvezlo najviše krepkih krmiva.

Surove i krepke krme uvezlo se u vagonima (10.000 kg):

godine	sijena	krmne žitarice	drugo*	ukupno
1948.	3.920	26.660	6.570	33.230
1949.	920	29.120	4.950	34.070
1950.	1.590	37.900	9.800	47.700
1951.	1.520	32.410	8.840	41.250
1952.	2.650	33.910	9.230	43.140
1953.	9.110	38.720	9.060	47.780

God. 1950. bila je kvaliteta sira djelomično nepovoljna, a isto tako i kvaliteta ljetne proizvodnje god. 1953.

* uljene pogače, sladne klice, melasa, posije, denaturirano krmno brašno, mlinski otpaci i t. d.

Ukratko može se reći, da u Švicarskoj bez kvalitetne proizvodnje mliječnih proizvoda nema ni gospodarskog rentabiliteta. Cijena mlijeku je odlučni elemenat za opstanak same poljoprivrede. Između kvalitete sira, izvoza i cijene mlijeku uska je veza. Izvoz sira može biti unosan posao onda, ako je sir prvorazredne kvalitete. Preduvjet za dobro konzumno mlijeko, a nadalje za vrlo kvalitetan sir, jest besprijeorno mlijeko od zdravih krava. Da se održi na visini kvaliteta mlijeka, treba se držati propisa o dobavi mlijeka i što više prilagoditi stanje stoke krmnoj bazi proizvedenoj na vlastitim gospodarstvima. Konačno, da se to poluči, treba da proizvođači, preradivači i tržište trajno, pouzdano i usko surađuju.

Zadnjih mjeseci znatno se povećala proizvodnja mlijeka u poredbi s prošlom godinom, a to je posljedica relativno dobrog prinosa krmnog bilja (surove krme) i izvanrednog povoljnog vremena za jesenskih i zimskih mjeseci, ali i upotrebe velikih količina uvezenih i švicarskih industrijskih krmiva. Istodobno rastu poteškoće oko izvoza mliječnih proizvoda. Izvoz sira u kutijama znatno je pao. Nepovoljna kvaliteta ljetne proizvodnje god. 1953. smanjila je nadu u izvoz ementalca. Ako se razvoj mljekarstva nekako ne zadrži, past će i cijena mlijeku, jer i jamstvo za cijenu mlijeka ima svoje granice. Često proizvođač nema dovoljno kontakta s tržištem, pa ne obraća mnogo pažnje savjetima i preporukama mljekar. organizacije. Ni uz najbolju volju ne može se uvijek spriječiti veća proizvodnja mlijeka i loša kvaliteta proizvoda. Radi toga treba racionalno iskorišćivati zemlju, ograničiti stanje stoke prema vlastitoj krmnoj bazi, držati se propisa o dobavi mlijeka, a kod proizvodnje mlijeka težiti za kvalitetom, a ne za kvantitetom. Ne valja samo konzultirati organizaciju, a raditi svaki po svome. Centralni savez švicarskih proizvođača mlijeka i njegovi podsavezi mogu na opću korist izvršiti svoju tešku i odgovornu zadaću, ako za tom organizacijom stoje svi njeni članovi, i to ne samo riječju, nego i djelom. Zajedničkim silama mogu se povoljno riješiti problemi švicarskog mljekarstva s obzirom na količinu i kakvoću, a time znatno pridonijeti opstanku cjelokupne poljoprivrede.

*Iz gornjeg članka može se zaključiti, da se i zemlje, gdje je mljekarska proizvodnja na visini, bore da održe cijenu mlijeku, kako bi osigurali rentabilitet poljoprivredne proizvodnje. Uvjeti proizvodnje u mljekarski razvijenim zemljama nisu jednaki. Švicarska drži veći broj stoke nego što je može prehraniti, pa mora uvoziti sirova i krepka krmiva, a to poskupljuje samu proizvodnju. Ona ima i tu prednost, da izvozi rasplodna goveda, ali ipak 2/3 prihoda od govedarstva otpada na mljekarsku proizvodnju, 1/3 na goveda za klanje i izvoz. Prilike su drugačije u sjeverozapadnim državama Evrope, gdje je kvalitetna osnovna krma osigurana i gdje su klimatske i terenske prilike povoljnije. Zbog toga je tamo i proizvodnja mlijeka jeftinija nego u Švicarskoj. Na međunarodnom tržištu postoji konkurencija izvoznih zemalja jedne države, među kojima u prvome redu Švicarska konkurira kvalitetom sira, a druge moraju prodavati uz niže cijene ili pak subvencionirati izvoz. Tako je na pr. Finska god. 1953. izvezla za 1.300 tona više nego god. 1952., a za taj izvoz je država dala subvenciju od 700 mil. finskih maraka, kako bi mogla plasirati sir uz cijenu, koja odgovara međunarodnom tržištu.

Kod nas je mljekarska proizvodnja malena i nerentabilna zbog slabe proizvodnosti stoke, a potrošnja mlijeka i mliječnih proizvoda još neznatna. Uza sve to u normalnim rodnim godinama može se desiti, da nastane zastoj u prometu mliječnim proizvodima, pa se oni kvare, jer se ne mogu pravodobno plasirati. Na vanjsko tržište ne možemo zasad ozbiljno misliti zbog male i skupe proizvodnje, a pogotovo radi slabe kvalitete naših mliječnih proizvoda. Naš cilj mora biti: povećati proizvodnju mlijeka i domaću potrošnju mlijeka i mliječnih proizvoda. Stvarajući pak potrebne preduvjete u mljekarskoj proizvodnji i industriji moći ćemo s vremenom i izvoziti višak mliječnih proizvoda, koji će po svojoj kvaliteti polučiti i odgovarajuću cijenu.

(Die Stellung des Käseexportes der schweizerischen Milchwirtschaft — Ernst Tobler)

K.